

Ministru prezidenta Māra Kučinska uzruna Saeimas deputātiem saistībā ar ziņojumu par valdības darbu 2016. gadā

Cienījamā Saeimas priekšsēdētājas kundze!

Cienījamās deputātes, godātie deputāti!

Ceru, ka jums visiem bija iespēja iepazīties ar ikgadējo ziņojumu par Ministru kabineta šogad paveikto un nākotnē iecerēto. Tas ir apjomīgs dokuments, tāpēc neatkārtotšu jau pieejamu tekstu saīsinātā veidā. Aicinu visu, ko es sacīšu, uztvert kā Ministru prezidenta piezīmes uz valdības ziņojuma malām.

Sekojošā valdības deklarācijā noteiktajām prioritātēm, sākšu ar ekonomikas attīstību. Vērtējot tautsaimniecības izaugsmes dinamiku 2016. gadā, mēs sastopamies ar krasi atšķirīgiem vērtējumiem. No vienas puses, ir pozitīva statistika, kas liecina, ka Latvijas ekonomikas izaugsme turpinās. Tā nav tik strauja, kā tika cerēts 2015. gada nogalē, tomēr tā nav apstājusies, un tiek prognozēts, ka izaugsme turpināsies arī turpmākajos gados. Pirms dažām dienām publiskajā telpā izskanēja vairāku lielāko banku ekspertu viedoklis, ka nākamajā gadā algu pieaugums Latvijā paātrināsies, un es to vistiešākajā veidā saistu ar valdības pieņemtajiem lēmumiem un Saeimas apstiprināto valsts budžetu 2017. gadam.

Jaunākā Pasaules Bankas “Doing Business” pētījuma dati rāda, ka Latvija ir sasniegusi vēsturiski augstāko vietu “Doing Business” indeksā. Vienīgais parametrs, kurā mēs atpaliekam no Eiropas Savienības vidējiem rādītājiem, ir uzņēmējdarbības izbeigšana, kas bieži vien ir maksātnespējas process. Savukārt Globālās konkurētspējas indeksā, kas balstās uz uzņēmēju aptaujās iegūtajiem datiem, Latvija ir noslīdējusi lejup, atpaliekot no abām pārējām Baltijas valstīm. Lielākās problēmas uzņēmēju skatījumā ir nodokļu likmes un neefektīva, birokrātiska valsts pārvalde. Tie ir virzieni, kuros valdībai jāturpina strādāt ciešā sadarbībā ar visām uzņēmēju un investoru organizācijām.

Reizē ar pozitīviem vērtējumiem gan ekspertu, gan uzņēmēju vidē aizvien biežāk izskan bažas par iespējamo stagnāciju vai pat jaunu krīzi, kas var skart arī Latviju. Trauksmes pamatā ir cilvēku prātos valdošā nenoteiktība, satraucošas pārmaiņas Eiropā un pasaulē. Tās tiek saistītas ar Brexit, vēlēšanu rezultātiem ASV, iespējamo populisma vilni vecajās Eiropas Savienības dalībvalstīs, lokālajiem militārajiem konfliktiem pasaulē un to iespējamo eskalāciju, bēgļu krīzi un vēl, un vēl... Nenoteiktība šobrīd ir biežāk lietotais vārds, tiklīdz sākam spriest par ekonomikas attīstību. Protams, tas nepadara vieglāku valdības darbu, tomēr liek vairāk

koncentrēties uz lietām, kuras ir valdības un arī Saeimas kompetencē. Globālo pārmaiņu gaidas un iespējamie riski neatceļ valdības deklarācijā definētos mērķus.

Galvenais mērķis paliek nemainīgs – turpmākajos gados ir jānodrošina ilgtspējīga valsts attīstība ar IKP pieaugumu 4 līdz 5 % apmērā katru gadu. Tā nebūs utopija, ja mēs precīzi pildīsim valdības deklarācijā un rīcības plānā noteiktos uzdevumus. Šie uzdevumi ir labi zināmi – konkurētspējīgas un pat izcilas uzņēmējdarbības vides izveide, labvēlīga investīciju klimata iedibināšana, stratēģisko investīciju virzienu attīstīšana un citi. Piekritīsiet, ka tie ir jau daudzas reizes dzirdēti un pat apnikuši vārdi. Tā teikt – dzirdējām un aizmirsām. Mēģināšu izstāstīt, ko tas nozīmē, ja par to runā pavisam konkrēti. Brexit sakarā bieži izskanējis viedoklis, ka daudzi Lielbritānijā reģistrētie uzņēmumi meklēs citas mītnes zemes Eiropas Savienības ietvaros. Tad nu iedomāsimies vienu ārzemju investoru, kurš vēlas reģistrēt uzņēmumu Latvijā. Viņam jānodrošina iespēja reģistrēt uzņēmumu, aizpildot visus formālos dokumentus e-vidē angļu valodā, viņam ir jābūt pārliecībai, ka arī visas uzņēmumu finansiālās atskaites viņš varēs aizpildīt angļu valodā. Investoram ir jāzina, ka visus nodokļus viņš varēs pārskaitīt uz vienu kontu. Visbeidzot – viņam nedrīkst būt šaubu, ka maksātspējas gadījumā viņam un viņa īpašumam tiks nodrošināta Eiropas Savienības labākajiem standartiem atbilstoša aizsardzība. Visa šī informācija par uzņēmuma darbību Latvijā viņam ir jāuzzina internetā, sēžot savā birojā Londonā, Liverpoolē vai jebkurā citā pilsētā, kuras futbola klubā varbūt spēlē kāds latvietis. Protams, ka angļu valodā.

Vēl, domājot par izcilu uzņēmējdarbības vidi, kāpēc mums liegt uzņēmējiem iespēju maksāt nodokļus arī citās valūtās, ne tikai eiro? Es te neredzu nekādas problēmas.

Domāju, nevienam nav noslēpums, ka Helsinku Stockmann lielveikalā pircējs, maksājot skaidrā naudā, var norēķināties arī Krievijas rubļos. Kas ir ieguvējs? Pircējs, uzņēmējs un Somijas valsts – tāpat tās iedzīvotāji. Mums jādomā arī par šādām iespējām.

Tā nav utopija, esmu pārliecināts, ka esošie valsts iestāžu administratīvie un intelektuālie resursi ļauj šādus modeļus ieviest salīdzinoši īsā laikā. Jā, vajadzīgas izmaiņas dažos likumos un normatīvajos aktos. Jā, ir vajadzīgs arī Saeimas atbalsts. Vajadzīga politiskā griba mainīt valsts pārvaldes paradigmu! Vajadzīgi lēmumi un tiem sekojoša rīcība.

Sirma galva un likumota biogrāfija nav netikums, ja jums, deputātu kungi, šodien ir drosme iet uz priekšu! Esmu pārliecināts – jūs to varat! To es saku arī sev.

Vēl saistībā ar ekonomikas attīstību jāpiemin problēma, kura vistiesākajā veidā ir saistīta ar izglītības nozari. Tā ir disproporcija starp Latvijas darba tirgus vajadzībām un izglītības iestāžu sagatavotajiem speciālistiem – liela humanitāro un sociālo zinātņu fakultāšu beidzēju pārprodukcija pretstatā absolventu trūkumam inženiertehniskajās zinātnēs.

Vēl statistika atklāj, ka milzīgs skaits mūsu jauniešu ienāk darba tirgū bez jebkādam profesionālām iemaņām, tāpat bez jebkādas konkurētspējas. Šķiet, ka te būtu

vajadzīga aktīvāka darba devēju iesaiste izglītības procesā un valsts finansēto specialitāšu audzēkņu un studentu skaita plānošanā. Beidzot jāsalauž akadēmiskā izolētība. Darba devējiem būtu jāpiedalās arī mācību programmu izstrādē un mācību procesā un jābeidz kuluāros ironiski apsmiet izglītības sistēmas darbības rezultātus. Tā ir mūsu kopīga lieta. Tas attiecas uz visām specialitātēm, arī uz sociālajām zinātnēm.

Par demogrāfiju. Dabisks process, kuru var ietekmēt ar dažādiem instrumentiem, arī ar politiskiem – ar pabalstiem, sociālajiem pakalpojumiem, bērnudārziem, veselības aprūpi, izglītības kvalitāti, galu galā – ar drošības sajūtas radīšanu. Šai jomā jau šis tas ir darīts, lai arī visai pieticīgi. Manuprāt, ļoti svarīgi būtu izveidot attiecības starp darba devēju, valsti un potenciālo jauno māmiņu, kura atturas no grūtniecības, jo baidās zaudēt darbu. Tieši tāpēc es valsti lieku pa vidu. Te vēl trūkst risinājumu un skaidras valsts aizsardzības. Jāmeklē!

No otras puses, demogrāfiskā situācija Latvijā tiešā veidā iespaido visas nozares. Darbaspēka deficīts, piemēram, celtniecībā, jau tuvākajā laikā kļūs par reālu problēmu, jo Eiropas fondu finansējums drīz beigsies. Šī problēma neizbēgami sadursies ar nacionāli noskaņotās sabiedrības daļas vēlmi ierobežot cittautiešu ierašanos Latvijā. Tomēr darba tirgus diktē savus noteikumus – būs jāaicina viesstrādnieki, jo neesmu pārliecināts, ka lielākās Latvijas būvfirmas ir paredzējušas būtisku algu palielināšanu vietējiem darba ņēmējiem. Tā ir tikai viena maza ilustrācija tam, kā demogrāfijas problēmas ietekmē tautsaimniecību, izglītību un nacionālo politiku.

Vēl dažas piezīmes par norisēm izglītības nozarē.

Pirmais lielais solis ir sperts – ir īstenota skolotāju algu reforma. Jā, bija neskaidrības, neapmierinātība, pat protesti, bet tie vēlreiz atklāja jau labi zināmo lietu – Latvijas skolu tīkla uzturēšana ir neadekvāti dārga attiecībā pret skolēnu skaitu un nespēj nodrošināt ne mūsdienu prasībām atbilstošu kvalitāti, ne labam skolotājam atbilstošu darba samaksu. Diemžēl. Arī nākamais solis ir skaidrs – jāoptimizē skolu tīkls. Būsim godīgi, skolu skaits ir jāsamazina. Te ārkārtīgi būtiska ir pašvaldību spēja sadarboties, jo viss fokusējas uz finansiālajām attiecībām. Tās ir valsts intereses, visu nodokļu maksātāju intereses, te nav vietas egoismam. Jāmācās sadarboties. Būtisks izglītības politikas virziens ir kvalitātes nodrošināšana visos sistēmas līmeņos. Jebkuram skolēnam līdz pat vidusskolai ir jābūt iespējai iegūt tādu izglītību, kas ļautu viņam iestāties augstskolā. Izglītības kvalitātes nevienlīdzība reģionālajā līmenī nav pieļaujama.

Par veselības sistēmas reformām. Galvenais virziens ir noteikts – valsts obligātās veselības apdrošināšanas sistēmas finansējums tiek plānots ilgtermiņā ar mērķi sasniegt finansējumu 1000 eiro gadā katram Latvijas iedzīvotājam. Aicinu Veselības ministriju atbildīgi izvērtēt slimnīcu tīkla optimizāciju Latvijā un darīt to, konsultējoties ar politiskajiem un sociālajiem partneriem. Ir svarīgi, lai savlaicīgi un visiem saprotami tiktu izskaidrots, kāda ir reformu būtība, kādi būs ieguvumi un kad

tie būs jūtami. To nedarot, tiek atstāta vieta spekulācijām un dažādu interešu lobēšanai.

Man nav piezīmju uz ziņojuma malām par divām nozarēm – tās ir kultūra un nacionālā drošība. Tur ir grūti ko piebilst pie kopējā valdības ziņojuma attiecīgajām sadaļām. Iecerēto pasākumu plāni un to apraksti ir precīzi un konkrēti. Aicinu tos pārlasīt. Man tikai atliek piebilst, ka nacionālā drošība – gan iekšējā, gan ārējā – bija viens no šīs koalīcijas izveidošanas pamatakmeņiem. Otrs bija un ir nacionālās identitātes stiprināšana un saliedētas sabiedrības veidošana. Mēs esam nacionāli konservatīva valdība, kura apzinās reformu nepieciešamību un iet reformu ceļu!

Nobeigumā daži vārdi par jautājumiem, kas pēdējās nedēļās pamatīgi saviļņojuši lielu Latvijas sabiedrības daļu. Tas ir minimālais sociālais maksājums un mikrouzņēmuma nodokļi. Abi jautājumi ir mantoti no iepriekšējās valdības. Par pirmo. Man ir bijušas vairākas sarunas ar uzņēmējiem, kuri diezgan lielu cilvēku skaitu nodarbina tikai dažas stundas mēnesī. Šie cilvēki saņem algu par padarīto, un tā ir ievērojami mazāka par minimālo. Skaidrs, ka uzņēmēji nav gatavi par šiem darbiniekiem maksāt sociālo nodokli no minimālās algas, jo tā viņu pakalpojumi sadārdzināsies un viņi riskē zaudēt konkurētspēju. Nojaušu, ka daļa no viņiem var doties “ēnu biznesa” virzienā. Lai novērstu šos riskus un respektētu gan darba dēvēju, gan darba ņēmēju intereses, šobrīd norit saspringts darbs Saeimas komisijās. Esmu pārliecināts, ka tā rezultāts būs skaidrs jau tuvākajās dienās un apmierinās visu iesaistīto pušu intereses. Jautājums par mikrouzņēmuma nodokļiem ir sarežģītāks, jo sākotnēji labā ideja īsā laikā pārtapa par nodokļu optimizācijas instrumentu. Graudi pazuda pelavās. Taču arī šeit tiek meklēti risinājumi, kas ļautu saglabāt šo biznesa modeli transformētā veidā.

Visbeidzot – paldies Saeimai par atbalstu, paldies par kritiku. Man liekas, mēs protam strādāt kopā! Es ceru uz izpratni un sekmīgu sadarbību nākotnē. Visi kopā valsts un tautas labā! Paldies!